

АРХИВАРИУС
— НАУЧНЫЕ ЖУРНАЛЫ —

**По результатам
XVIII международной научно-
практической конференции
«НАУКА В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ»**

2 часть

Киев - 2017

**НЕОЛОГІЗМИ СФЕРИ ІНТЕРНЕТ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-
КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І СПОСОБИ ДОБОРУ
ЇХ ПЕРЕКЛАДУ**

Білоконь Галина Михайлівна

Сорока Світлана Володимирівна

Кафедра іноземних мов і прикладної лінгвістики

Навчально-науковий Гуманітарний інститут

Національний авіаційний університет

місто Київ

проспект Космонавта Комарова, 1

Україна, 03680

Анотація. Стаття присвячена питанням появи нових слів сфери Інтернет та комп'ютерних технологій у мовній системі, принципам їх створення, класифікації та функціонування. Також розглядаються способи добору адекватного еквівалента перекладу запозичених лексем до лексичних, графічних, фонетичних та граматичних норм української мови.

Ключові слова: структурно-семантична одиниця, лексичне значення, неологізм, тенденція, запозичення, перекладацькі структури, мовна система.

Abstract. Data are given about the appearance of the Internet neologisms in the Ukrainian language. Their origin, classification and functions are described in short. Also the authors accentuate the appropriate ways of translations of the Internet innovative words from English into Ukrainian.

Key words: semantic unit, lexical meaning, neologism, tendency, borrowing word, translation/interpretation, system of language.

Вступ. Мова з'являється, розвивається та існує як колективне надбання людства, і, оскільки вона є соціальним явищем, знаходиться в безперервному розвитку. Характерними особливостями будь-якої мови є той факт, що мову створює суспільство, суспільство контролює її і зміцнює її позиції в системі комунікативних засобів.

Найважливішою структурно-семантичною одиницею мови є слово, функцією якого є назва предметів, властивостей, процесів і таке інше. Потрапляючи в ту чи іншу мовну ситуацію, воно набуває нових значень і відтінків. Лексичне значення слова не має чітко визначених меж; його понятійна структура може охоплювати безліч ситуацій.

Необхідно відмітити те, що стан лексики відбиває рівень розвитку суспільства. Словниковий склад будь-якої мови найактивніше поповнюється під час перебудов, революцій та відкриттів. Виникнення нових технологій та технічних засобів, перебіг різноманітних змін у житті суспільства завжди були і будуть поштовхом для виникнення нових слів та термінів або запозичень у мові [7, с.92].

В розвинених мовах щороку з'являються тисячі нових слів. Слова та словосполучення, що з'явилися у мові для нових явищ дійсності, нових предметів чи понять, називаються *неологізмами* (греч. *nebs* — «новый» и *logos* - «слово») [2, с.24].

Поява неологізмів є результатом боротьби двох тенденцій: тенденції розвитку мови та тенденції її збереження. При цьому їх поява не завжди викликана прямою необхідністю суспільства в новому значенні. Неологізм, як правило, є результатом нових асоціацій або результатом омонімічної застарілості.

Неологізми – це нові слова загальноприйнятої мови, новизна яких відчувається носіями мови. Введення неологізму в лексичну систему мови являє собою досить тривалий процес, сутність якого полягає в формальній та стриманій адаптації запозиченої лексеми, що включає в себе фонетичне, графічне, лексичне і граматичне пристосування нового слова до норм мовної системи, в яку воно входить.

З огляду літератури можна зробити висновок про те, що останні роки є надзвичайно плідними на неологізми, оскільки постійно відбувається зміна державних устроїв країн, відкриваються нові кордони, з'являються нові відкриття у галузі науки, техніки та медицини, безперервно відбуваються

технічна та технологічна революції тощо. І не дивно, що переважна більшість неологізмів (до 90 %) - це терміни, що пов'язані з наукою, технікою, культурою, економікою. Їх вивчення перебуває у колі найважливіших питань сучасного мовознавства [7, с. 92].

Неологізми широко досліджуються зарубіжними та вітчизняними мовознавцями. Так, питаннями появи нових слів у мовній системі, принципами їх творення, класифікації та функціонування займалися І.Андрусак, Т.Арбекова, І.Арнольд, В.Богданов, О.Заботкіна, Ю.Зацний, О.Земська, М.Козак, В.Комісарова, З.Корнєва, Л.Костіна, Д.Мазурик, Г.Міклашевська, М.Нікітіна та інші.

Попри усі існуючі дослідження неологізмів дана тема залишається *актуальною*, оскільки мови світу постійно і безперервно поповнюються і будуть поповнюватися новими словами.

Метою дослідження є розкрити поняття “неологізм” та основні способи добору адекватного еквівалентного перекладу нової лексики.

Об'єктом дослідження є Інтернет-неологізми і слова-інновації, пов'язані з комп'ютерними технологіями.

Основний матеріал. Варто зазначити, що в мовознавстві немає загальноприйнятого визначення для терміну «неологізм». Одні мовознавці вважають, що неологізм – це слово чи зворот мови, котрі утворені для позначення нового предмета чи вираження нового поняття [6, с.213]. Е.В. Кротевич та Н.С. Родзевич дивляться на визначення цього поняття ширше: "Неологізм – це слово, словосполучення або вираз, що з'являється у мові в зв'язку з виникненням нових понять, у зв'язку з ростом культури, техніки, з розвитком або зміною суспільних відносин" [3, с.360].

Проте, всі мовознавці, що досліджують питання появи нових слів у лексичній системі мови, погоджуються з тим, що нове слово у мові є неологізмом, поки не стане словом загального вживання або загальнолітературним і, відповідно, більше не сприйматися як нове.

В залежності від свого призначення, всі неологізми в мові поділяються на дві групи: стилістичні та номінативні. Стилiстичні неологізми дають образну характеристику предметам, що вже мають назву. Номінативні неологізми з'являються внаслідок потреб розвитку науки і техніки. Як правило вони не мають синонімів, але якщо таке трапляється, то з часом один неологізм витісняє інший. Слід зауважити, що неологізм відрізняється від звичайної одиниці мови тим, що проіснувавши деякий час, він стає загальноживаним словом, або зникає зовсім.

Існує декілька підходів щодо класифікації неологізмів: (1) новотвори, (2) запозичення, (3) моментальні входження нових явищ дійсності, (4) аббревіатури, (5) перерозподіл значень у жанрах і видах мовлення, (6) відродження слів і висловів з минулого.

Сьогодні значну частину неологізмів займають саме запозичені слова. Практично щодня сучасна людина стикається з необхідністю дізнаватися велику кількість нових слів. А найпопулярнішими джерелами неологізмів сьогодення, зрозуміло, є (1) реклама, (2) засоби масової інформації, (3) Інтернет [7, с.93].

Пізнавальна функція мови стимулює входження до її лексики таких семантичних груп слів: (1) понять із різноманітних наук; (2) із сфери економіки та бізнесу; (3) суспільно-політичні реалії; (4) виробництво і техніка; (5) назви осіб за родом діяльності, статусом; (6) із галузі спорту; (7) сфера культури; (8) назви страв, напоїв [8, с.65].

Комп'ютерний неологізм – це лінгвістичний термін, який стосується будь-якого нового слова чи сполучення слів, що з'явилися у лексичному складі мови на певному етапі її розвитку для позначення нового поняття у галузі інформаційно-комунікаційних технологій і новизна якого усвідомлюється мовцями [1, с.8].

Інтернет-неологізми посідають важливе місце серед інших новоутворень мови.

У процесі віртуального спілкування формується унікальний лексичний пласт, який синтезує в собі професіоналізми, вульгаризми, арго, сленг у рівнозначних частинах [4, с.214].

Неологізми, що найчастіше зустрічаються в мережі, можна умовно поділити на такі групи: (1) *комп'ютерні терміни* (апгрейд (англ. upgrade), активація (англ. activation), біт (англ. bit), байт (англ. bite), браузер (англ. browser), буфер (англ. buffer), вірус (англ. virus), вінчестер (англ. winchester), драйвер (англ. driver), інсталяція (англ. installation), реєстр (англ. registry), софт (англ. soft) і таке інше); (2) *Інтернет-сленг* (авка (англ. avatar), адмін. (англ. administrator), аська (англ. ICQ), вarez (англ. warez), відюха (англ. Windows), гіг (англ. gig), дрова (англ. driver), залізо (англ. hardware), інет (англ. Internet), мило (англ. e-mail), прога (англ. programme)); (3) *комп'ютерний жаргон* (логін (англ. login), пасворд (англ. password), піксель (англ. pixel), коннект (англ. connect), дерево (англ. root directory), хакер (англ. hacker); (4) *молодіжний сленг* (кілляти– знищувати файли чи каталоги (англ. to kill), компостер - комп'ютер (англ. computer), коннектитися– встановлювати зв'язок з Інтернетом (англ. to connect), лапа – переносний комп'ютер (англ. laptop), мессага – електронний лист або повідомлення (англ. message) тощо).

В залежності від типу неологізму та сфери його застосування потрібно вміти чітко визначати, аналізувати неологізми та добирати правильні перекладацькі конструкції. У першу чергу потрібно ознайомитися з контекстом та галуззю науки, до якої належить неологізм.

В перекладознавстві визначають такі головні види перекладацьких трансформацій: (1) еквівалент або близьке до нього слово; (2) транскрипція, (3) транскрипція у поєднанні з описовим перекладом; (4) буквальний переклад; (5) калькування; (6) описовий переклад; (7) формування нового терміна або надання нового значення вже існуючим [9, с.70].

Оскільки Інтернет-неологізми мають достатньо складну природу, то у більшості випадків варто застосовувати такий вид перекладацької

трансформації як описовий переклад, з метою покращення розуміння суті процесу чи явища.

Наприклад, неологізм «weblish» (укр. Веблїш – діалект, що використовується в мережі Інтернет для спілкування), «web-server» (укр. Веб-сервер – програма, що за запитом браузера знаходить і передає йому потрібну веб-сторінку), «copywriter» (укр. Копірайтер – займається підготовкою текстів для сайтів на задану тематику) і таке інше.

Існують Інтернет-неологізми та неологізми сфери комп'ютерних технологій, що краще перекладати комбіновано: за допомогою транскрипції та описового перекладу : «cyberphobia» (укр. Кіберфобія – паталогічний страх перед високими технологіями), «cybertherapy» (укр. Кібертерапія – застосування віртуальної реальності для виклику конкретних емоцій), «bioship» (укр. Біочип – мінікомп'ютер на органічних молекулах) тощо.

Калькування не є поширеним способом перекладу нових лексичних одиниць (інновацій) саме галузі Інтернет та комп'ютерних технологій: «cybercafe» - Інтернет-кафе; «Web developer» - розробник Інтернет-сайтів та Інтернет-сторінок; «computer center» - обчислювальний центр і так далі.

Висновки. Таким чином, у зв'язку зі стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій спостерігається збагачення словникового складу української мови новими комп'ютерними лексичними одиницями. Процес введення неологізмів сфери Інтернет та комп'ютерних технологій в лексичну систему мови – це тривала лексична, графічна, фонетична та граматична адаптація запозиченої лексеми до норм певної мовної системи. Переважна більшість таких неологізмів перекладається описовим способом, оскільки в українській мові ще не існує визначень для окремих інноваційних понять. Інколи при перекладі застосовуються такі види перекладацьких трансформацій як калькування та транскрипція, оскільки такі інновації належать до групи власне неологізмів, що є повністю новими лексичними одиницями.

Література

1. Богачик, М. Особливості перекладу комп'ютерних скорочень в англійських текстах.// Наукові записки Національного університету «Острозька академія». - Серія «Філологічна» (Вип.49). – 2014. - С. 8.
2. Вокальчук Г.М. Вивчення неологізмів у вузівському курсі сучасної української літературної мови. Пед. Науки: Зб. наук. пр. – Суми, 2002. – 2002, ч.2. – с. 24-29.
3. Кротевич Е.В. Словник лінгвістичних термінів. / Е.В. Кротевич, И.С. Родзевич – К. : АН УРСР, 1957. –С. 360.
4. Мар'яна Бондар Англійськи в сучасній українській мові. //Вісник/Харк. Нац. Ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Х., 2005. - №659: Сер: філологія, вип. 44. – с. 213-215.
5. Мороховский А.Н., Воробьева О.П., Лихошерст Н.И., Тимошенко З.В. Стилистика английского языка. – К: Вища школа, 1991. – 273 с.
6. Розенталь Д.О. Словарь-справочник лингвистических терминов. / Д.О. Розенталь, М.А. Теленкова. – М. : Просвещение, 1985. – С. 213.
7. Сорока С.В. Реформування та розвиток науки: Сучасні виклики – Частина IV (Фізико-математичні науки, Біологічні науки, Технічні науки, Сільськогосподарські науки, Історичні науки, Філософські науки, Філологічні науки, Географічні науки, Мистецтвознавство): Міжнародна конференція, м. Київ, 2 лютого 2013 р. Центр наукових публікацій. – С. 92 – 94.
8. Стишов О.А. Лексичні й стилістичні неологізми в ЗМІ з погляду мовної культури / О.А. Стишов // Мовознавство. – 2000. – № 2. – С. 64-67.
9. Ю. Г. Макаренко, І. В. Матковська До проблеми перекладу неологізмів галузі інтернет та комп'ютерних технологій// Філологічні трактати. – Том 4, № 4. – 2012. – С. 70.
10. Мороховский А.Н., Воробьева О.П., Лихошерст Н.И., Тимошенко З.В. Стилистика английского языка. – К: Вища школа, 1991. – 273 с.